

EFESIOS

Ati pūurore ca wede majuropeerije, ɻumureco Pacu cū ca tiipe ca wajoa nūcātipe cū ca cōorica cuu ca earo, cū ca jeeñorique niipetirijeparena Cristo wado cū ca doti niiriye ca nii earo cū ca tiipere wede. Ate o biro ɻumureco Pacu cū ca tiipe aperā peera ca majiña manirije ca niicārijere cū yaarā wadore teere cāja ca majiro tiimi.

Ati pūurore cū ca owa jħorique ape pūurorire biro biiti (1.1-2).

Pħa wāme nii ca nii majuropeerije: Ca nii jħor wāme (1.3–3.21), jīcāri mena añuro niiriquere, ɻumureco Pacu cū yaarāre beje jeegħu cū ca tiirica wāmere, cū Macu Jesucristo jħorri īnañarije cāja ca tiiriquere acobo, teere cājare ametħene, cū ca tiirica wāmere, Cristo bojocare cū ca mairije do biro ca tħiġi manirijepu ca niirijere, wede.

Jiro macā wāme pea (4.1–6.20): Añuri Yeri jħor jīcāri mena añuro niiriquere, Cristo jħor wāma wāme cati niiriquere, ɻumureco Pacu puna ca niirā “O biiri wāme ca bii niiparā niima” cū ca īi wederi-quere, wede.

Ca yapanori tabepħara Tíquicore cū ca tiicojo co-jopere wede yapano ea (6.21-24).

Cristore ca tħo nħannejerā jīcāri mena añuro cāja ca niirijere īi cōoñagu cū ca īlrique pea itia wāme nii: Cristore ca tħo nħannejerā cū upu nii, Cristo pea cāja dħapuġa, cājare ca jħo niiggħu niimi; wii ca emħari wiire cū ca īi cōoñha wederije peera, Cristo niimi tii wiire ca jħo tuu ñeerica ɻatāga ca nii majuropeerica; nħomo cətirique mena cū ca īi

cōoñarije peera Cristore ca t̄o n̄n̄ueerā niima, Cristo n̄more biro ca niirā.

Añu doti yapanor̄gu j̄guero, bojoca cati añurā, ca t̄goeña bayirā, niiri que maquēre wede mājiomi tii ȳtea macārā uwamarā romanos beju cuti, bojoca tooye cuti, cāja ca biirique mena īi cōoñari, Um̄areco Pacu wederiquere “Teere biro bojoca tooye cutiya” cā ca īrije mena (6.10-20).

Éfeso macārāre Pablo cā ca queti owa cojorica pūuro

Añu dotirique

¹ Ȳ Pablo, Um̄areco Pacu cā ca boorore biro, Cristo Jesús yee quetire wederi maju, m̄ja Éfeso macārā, Um̄areco Pacu yaarā ca ñañarije manirā, Cristo Jesús're ca t̄o n̄n̄ueerāre, m̄jare ȳ añu doti cojo.

² Um̄areco Pacu mani Pacu, mani Wiogu Jesucristo, cāja ca īa mairije, añuro niiri que, m̄jare cāja tiicojajato.

Um̄areco Pacure baja peo n̄acā b̄uorique

³ Baja peo n̄acā b̄uoricu cā nijjato Um̄areco Pacu, mani Wiogu Jesucristo Pacu, Cristo j̄ori, um̄areco tutipu ca niiri je niipetirije añuri je mena, “Añuro cājare to bijjato” manire ca īricu.

⁴ Um̄areco Pacu ati yepare cā ca tiiparo j̄gueropura, mani Cristore ca t̄o n̄n̄ueeparāre beje yerijāupi, cā ca īa cojorore ca ñañarije manirā, ñañarije ca tiitirā mani ca niipere biro īigu.

⁵ Maima īigu, Jesucristo j̄ori cā punare biro manire cā ca tiipere j̄gueropura: “To biro ȳ

tiirucu,” ūiupi mee, cā ca boorore biro, “Añuri wāme yā tiirucu,” cā ca ūiricarore birora.

6 Atere to biro tiiupi Umareco Pacā cā ca añu majuropeerije mena, cā Macā cā ca maigā jāori, añuro manire cā ca tii bojariquere to birora mani ca baja peo nācā buocōa niipere biro ūigā.

7 Cristo mani yee jāori bii yaigā cā ca díi bate yairique jāorira, do biro tiiya maniropā buaropāra ca añu majuropeegā cā ca niirije ca niiro biro, ñañarije mani ca tii niirijere cā ca ametāene bojariquere mani cāo,

8 Umareco Pacā niipetiro majiriqe, tuo puorique, manire cā ca tiicojoriquere.

9 Cāa, cā ca boorore biro ca majiña maniriquere, mee jāgueropāra Cristo jāori añuri wāme “O biro yā tiirucu,” cā ca ūiriquere mani ca majiro tiiupi,

10 tii cuu ca earo, niipetirije emāaropā ca niirije, ati yepa maquēre Cristo yee wado nii earucu, cā ca ūiricarore birora.

11 Nucā Cristo jāorira, cā yeere ca cāo nānāa waaparā jāa ca niiro jāare tiiupi Umareco Pacā; mee jāarā jāgueropāra niipetirijepārena cā ca boorore biro ca ūigā, cā ca tiipa wāme ca niirore biro jāare beje ami yerijāapi.

12 Cā pea jāa, cāre ca yue jāo niirucuricarā, cāre ca tuo nānājee jāorā jāa ca niiro booupi, cā ca añu majuropeerijere niipetirā mani ca baja peo nācā buopere biro ūigā.

13 Nucā māja cāa, díamacā ca niirije queti manire cā ca ametāenerique añurije quetire tuo nānājeema ūirā, “Yā ūicojorucu,” cā ca ūiricā Añuri Yerire mājare cā ca ūicojorique mena Umareco Pacā yaarā peti māja ca niiro tiiupi.

14 Añuri Yerira, Ùmureco Pacʉ: “Yʉ tiicojorucu,” manire cã ca ñiriquere, mani cã yaarãre cã ca ametuene yapanori tabere teere ca cʉo eaparañ mani ca niirijere ca bii jʉguegu niimi, cã ca añu majuropeerijere mani ca baja peopere biro ñigʉ.

Jesucristore ca tuo nʉnʉjeerãre cã ca juu bue bojarique

15 To biri yʉ, Wiogʉ Jesú's're díamacã mʉja ca tuo nucã bʉorijere, ñucã Ùmureco Pacʉ yaarã niipetirã mena añuro mʉja ca ameri mai niirijere, yʉ ca thorica tabepʉra,

16 juu buegʉ cõro mʉja jʉori, “Añu majuropeecã,” yʉ ñi yerijāati Ùmureco Pacʉre.

17 Mani Wiogʉ Jesucristo Ùmureco Pacʉ, ca añu majuropeerije Pacʉre, añuro cãre mʉja ca majipere biro ñigʉ, añuro majirique, cã yee maquẽre majirique ca tiicojogʉ Añuri Yerire mʉjare cã tiicojato ñigʉ, yʉ jãi.

18 Ñucã Ùmureco Pacʉre, mʉja ca tʉgoeñarijepʉre cã majiojato, yʉ ñi jãi boja, mʉja ca yue niirijere “Ate maquẽre ñirã jää jʉo ecojapa,” ñi maji, Ùmureco Pacʉ cã yaarãre cã ca tiicojorije bʉaropʉra ca añu majuropeerije ca niirijere,

19 ñucã cã ca yeri tutuarije ca peti nucãtirije, mani, Jesucristore ca tuo nʉnʉjeerã menare ca bii bau nii niirijere mʉja ca majipere biro ñigʉ. Ate yeri tutuariquea Ùmureco Pacʉ cã ca tutuarije do biro ca tiiya manirije mena,

20 Cristore, ca bii yairicarã watoare cã ca cati tuaro tii, ùmureco tutipʉre cã díamacã nʉña pee cã ca duwiro tiiri,

21 niipetirije ca yeri tutuarije, doti majirique, ūa nūnūjeerique, doti niirique, ūucā ūi ūucā būorica wāmeri ca niirije cōrorena ati cuu cāare, jiro macā cuupu cāare,

22 niipetirijepare ca doti niigū cūupi Cristore. Ūucā cārena, cāre ca tāo nūnūjeerāre ca jāo niigū cāre cūupi.

23 Cristore ca tāo nūnūjeerā, Cristo upū ca niirā pea, niipetiropū ca niigū cū ca bojoca cūti niirijere ūee dujaricaro maniro ca bii bau nii ūnorā niima.

2

Cristo jāori cati niirique

1 Ména jāgueropare, ūañarijere tiiri, māja ca ūañarije wapa ca bii yairicarāre biro māja niiupa,

2 ūañarijere tii nūnūjee, ūucā ūañarije yeri winopū ca yeri jāñagu* cā ca boorore biro tii, Umareco Pacare ca tāo nūnūjeetirāpūre ca ūi dito niigū cū ca boori wāmere biro tii niima ūirā.

3 Jāa cāa jāgueropare, jāa niipetirāpūra to birora jāa tii niirucuupa, jāa ca boorore biro ūañarije jāa ca tiirāga tāgoeñarije pee wadore tii niima ūirā. Ate jāori, aperā ūañaro cāja ca tii ecoparore birora, jāa cāa, Umareco Pacare ūañaro ca tii ecoparā peti jāa niiupa.

4 Umareco Pacare pea būaropare ca ūa maigū niiri, do biro tiiya maniropū manire mairi,

5 ūañarije mani ca tii niirucurije jāori ca bii yairicarāre biro mani ca niimiriquire, Cristo jāori catiriquere manire tiicojoupi. Umareco Pacare añuro cū ca tii bojarique jāori, māja ametūaupa.

---

* **2:2** Satanás.

6 Cristo menara mani ca cati tuaro tiiri, ñucā cā menara umareco tutipā mani ca duwiros manire tiiupi Umareco Pacu.

7 Atere to biro tiiupi, jiro macā yatearipure, cā ca bojoca añurijepā wapa manirora Cristo j̄uori añurijere pairo manire cā ca tii bojariquere iñorugū.

8 Umareco Pacu ca bojoca añugū cā ca niiro macā, díamacā t̄o nucā b̄uorique j̄uorira m̄ja amet̄ene ecoupa. Atea m̄ja majurope m̄ja ca b̄uarique méé nii. Umareco Pacu wapa manirora[†] cā ca tiicojorije nii.

9 Añurije tii niirique j̄uori méé bii. J̄icā uno peera, “O biro jāa ca tiirije j̄uori, teere jāa b̄uawu,” cāja ca ñi nucū yujutipere biro ñiro.

10 Mania, Umareco Pacu cā ca tiiricarā mani nii. Cristo j̄uorira, wāma yeri manire wajoaupi, mee jugueropura añurije mani ca tii niipere cā ca queno yueriquere mani ca tii nānua waapere biro ñigu.

Cristo Jesús j̄uori j̄icā puna macārā mani nii

11 To biri m̄ja judíos ca niitirā, (judíos, jeyua quejero yapare wide taacārira, “Umareco Pacu yaarā jāa nii,” ca ñirā), “Ca jeyua quejero yapa wide taaya manirā,” cāja ca ñirā,

12 jugueropura Cristore ca majitirā, Israel yaa pooga macārā méé, Umareco Pacu, “O biro mani tii niirucu,” ñucā “O biro m̄jare yā tiirucu” cā ca ñiriquere c̄hoti,[‡] Umareco Pacure majiti, tagoeña yue niirique mani, m̄ja ca bii niiriquere tagoeñaña.

[†] **2:8** Regalo, griego wederique menara tii wāmerena gracia, don, ñicā. [‡] **2:12** Pacto o promesa.

13 Mecāra Cristo Jesús mena māja nii, ména jugueropara teere cāoti, majiti, ca biimiricarāre Cristo cā ca díi bate yai bojarique jāori Umareco Pacā cā ca jee cojoricarā niiri.

14 Cristora niimi, añuro mani ca niiro manire ca tiigu. Cūra, judíos, judíos ca niitirā mena ameri īarugati, mani ca bii niimiriquire, cā ca bii yairique mena mani ca yeri wajoaro tii, jīcā majare birora mani ca bojoca cāti niiro manire tiiupi.

15 Ñucā doti cūriquire ca dotirijere, tee ca ëirore biro tii nānājeeriquere, ca wapa maniro tiiupi. Atene to biro tiiupi, cā majuropeera, pāa poogapā ca niimiricarāre, jīcā pooga macārā cāja ca niiro tii, tiicāri añuro jīcāri mena niiriquire tiigu.

16 Ñucā cūra, mani pāa pooga macārāpāra mani ca ameri īarugati niimiriquire, Cristo cā ca bii yairije menara tii yaio batecāupi, jīcā majare birora Umareco Pacā mena añuro cāja nii ejato ëigu.

17 Jesucristo doori, niipetirāpāre añurije jīcāri cōro niiriquire quetire, māja cāre ca majitirāre, jāa judíos cāre ca majirā cāare, wedeupi. §

18 Cristo jāori, mani ca niiro cōro, jīcā Añuri Yeri menara Umareco Pacā pātopāre mani ca ea waarijere mani cāo.

19 To biri māja, ca īa ñaañā manirā, ape yepari macārāpā, māja niiti; ca ñañarije manirā Umareco Pacā puna mena macārā pee māja nii yua.

§ **2:17** Jesucristoa niipetirāpāre añurije queti jīcāri cōro niiriquire quetire jee doogā dooupi.

20 Muja, Cristo cã yee quetire cã ca wede doti cojoricarã, Umureco Pacu yee quetire wede jugueri majara, cũ ñee juorica yepare biro ca niirã jo-toare, wii queno mua waariquere biro ca niirã muja nii. Cristora niicãmi tii wiire ùtãga ca juo tuu ñeericare biro ca niigu.

21 Cristo juorira, wii añuro jene peo ñeericare wiire biro muja bii nunua waa Wiogure tuo nunujeema ñirã, Umureco Pacu yaa wii, ca ñañarije maniri wii nii earugarã.

22 Ñucã, Jesucristo juorira j*j*cã pooga macãrãra muja bii nea poo nunua waa, Umureco Pacu, cã Añuri Yeri menapu cã ca bojoca cãtu niiri wii nii earugarã.

3

*Judíos ca niitirãre Pablo añurije queti cã ca wed-
erique*

1 Ate juorira yu Pablo, Cristo yee juori tia cũurica wiipu yu nii, muja judíos ca niitirãre añuro muja ca niipere boo jãama ñigu.

2 Mee, Umureco Pacu añuro cã ca tii bojariquere añuro muja ca niipere ñigu, yure cã ca wede dotiri-quere muja majicu,

3 ca majiña manirije ca niiriquere Umureco Pacu yure cã ca majoriquere, mee, juguero peeto mujare yu ca owajãrore birora.

4 Atere buerã, Cristo yee maquẽ ca majiña manirije ca niiriquere yu ca majirijere muja majirucu:

5 tírumupure j*j*cã uno peerena ca wede majioña manirique, mecãra yua ca ñañarije manirã Cristo

yee quetire wederi majaa, to biri ɻumareco Pacu yee quetire wede juqueri majaa mena, cã yuu Añuri Yeri juori cã ca majoriquere.

⁶ Ate nii ca majiña manirique: ɻumareco Pacu, añurije queti juori bojoca poogaari niipetirore juomi, Cristore tao nunajeeri, israelitas're birora ɻumareco Pacu yaarã nii, “To biro yu tiirucu” cã ca ñiriquere cão, jicã upura nii, cãja biijato ñigu.

⁷ Ate añurije quetire, ɻumareco Pacu cã ca tutuarije ca niirore biro cã ca mairije juori, yure cã ca tiicojoriquere paderi maju yu nii eawu.

⁸ Niipetirã ɻumareco Pacu yaarã watoare “Cã ca ñiña manigu,” nii pacagu, Cristo añuro cã ca tiirije do biro tii, ca maji petiya manirijere bojoca poogaarire yu ca wedepe maquere yu boca amiwu.

⁹ To biro tiiri, ɻumareco Pacu niipetirije ca tiiricu cã ca tiipere, tĩrumapura ca majiña manirije ca nii juo dooriquere, niipetirã cãja ca tao majiro yure tii dotowi.

¹⁰ O biro tiiri mecara, ɻumareco Pacu cã ca majirijere bojorica wãmeri Jesucristore ca tao nunajeerã menapu, ɻumareco tutipure ca yeri tutuarã, ca dotirã ca niirare, cãja ca majiro tiimi,

¹¹ Cristo Jesús mani Wiogu juori, “To biro yu tiirucu” cã ca ñirique ca peti nacatipe cã ca tiirique ca niirore biro.

¹² Jesucristo yaarã niiri, díamacu tao nacu buorique juori uwiricaro maniro ɻumareco Pacu putore mani ea waa maji.

¹³ To biri mujare ñima ñigu, ñañaro yu ca biirijere tagoeñarique paiticãña. O biro mujare yu ñi: “Ñañaro yu ca biirijea muja peera añurije maquê niiro bii.”

Efesiore că ca juu bue bojarique

14-15 Ate jħori, mani Wiogħu Jesucristo Pacħ, umareco tutipħu ca niirā, ati yepa ca niirā, niipetirāre ca tiiricħu juguerore yu ājuro jupea mena ea nuu waari,

16 Umareco Pacare yu jāi, că ca añu majuropeerije paipropħu ca niicārijere că Añuri Yeri jħori, mħaja ca cati niirijepħare yeri tutuariquere tiicojo,

17 diámacă tuo nucă buorique jħori, Cristo mħaja yeripħu nii, nucă ameri mairiquera mħaja ca cati niirijere ca jħo tutua niirije nii, to bjjato īġu.

18 Umareco Pacħ yaarā ca ħañarije manirā niipetirā mena, Cristo că ca mairije ca peti nucātirije, ca ejaro pee cāare, ca yoaro pee cāare, ca emħaro pee cāare, ca ħucħaro pee cāare, to cōrora ca niicārijere tuo jeeño,

19 to biri că ca mairije mani ca tagħo eñarije ametħenero ca niirijere majicāri, Umareco Pacħ niipetiropħu că ca niirije mħajapħare to ca niipere biro īġu, yu jāi boja.

20 Mani ca jāirije, mani ca tagħo eñarije, ametħeneropħu ca tii majiġħu, că ca tutuarije ca niirore biro manipħare ca tii niġu

21 Umareco Pacare, Cristo Jesús jħori, cāre ca tuo nuna jeerā jħori, că ca añu majuropeerijere bojoca cāja ca nii mħa nucă nuna waaro cōrora to birora īi nucă buocħa niirique to nijato. To biro to bjjato.

4

Jīcāri cōro tagħo eñarique cħuti niirique

1 Atere īma īġu, yu Wiogħu yee jħori tia cūurica wiipħu ca niġu, "Mħaja, Umareco Pacħ că ca

juoriarre birora, tiirica wāmeri uno wadore tii niiña,” mujare yu ñi.

² “O biro ca biirä jäa nii,” ñiti, ca bojoca añurä nii, ca nucärä nii, muja ca niiro cörora ñañaro ñitirära ameri mai, tiicöa niiña.

³ Añuro niirique, niipetiräpure jücä majare biro nii earicaro ca tiirije Añuri Ýeri cä ca tiirije, to birora tiicöa niiña.

⁴ Ùmureco Pacu jücä wāmerena ca yueparä cä ca juoriarä muja ca niirore birora, jücä upura nii, jücä Añuri Yerira nii, biimi.

⁵ Wiogu jücära, jücä wāmera díamacu tuo nucä buorique, uwo coerique cäa jücä wāmera,

⁶ ñucä jücära Ùmureco Pacu niipetirä Pacu nii, biimi. Niipetirä ametuenero nii, niipetiräpure bojoca cätu nii, niipetiropu nii, biimi.

⁷ To ca bii pacaro, manire mani ca niiro cörorena, Cristo cä ca booricarore biro mani ca tii maji niipe añurijere manire tiicojoupi.

⁸ To birira Ùmureco Pacu wederique o biro ñi: “Ùmureco tutipu tua mua waagu, ñañaro mani ca tiiro ca tii niirije jeecoaudi. To biro tiicäri, bojocare añurijere tii majiriquere tiicojoupi,” ñi.*

⁹ ¿Do biro ñirugaro “Mua waaupi” to ñiti? “Ména, ati yepapure duwi doo juoupi,” ñirugaro ñi.

¹⁰ Ati yepapu ca duwi dooricura ñucä, umurecori ðo pee jañuropu mua waaupi, niipetiropu bojoca cätu peoticä cojorugu.

¹¹ Cära jücäräre cä yee quetire ca wedeparä, aperäre Ùmureco Pacu yee quetire wede jugueri maja, aperära añurijere quetire wede yujuri maja,

* ^{4:8} Sal 68.18.

aperāra Jesucristore ca tao nənəjeerāre jəo niiri
maja, bue majori majaa, cāja ca niiro tiiupi.[†]

12 O biro tii majioupi ɻumureco Pacu yaarāre, añurije
tiirique maquēre cājare wede majio, Cristore ca
tao nənəjeerā cāja ca nii maa nucāro tii, cāja tiijato
ñigu.

13 O biro biirā, niipetirāpura díamacū tao nucā
bəoriquere, ɻumureco Pacu Macāre majiriquere,
jīcā majara nii ea, Cristo cā ca biirore biropu bo-
joca añurā peti, mani nii yapano earucu.

14 To biri wimarāre biro, yoari méé təgoeña wa-
joa, ca ñi ditorā díamacū ca niitirijerena díamacūre
biro cāja ca ñi dito yujurijerena tao nənəjee, mani
biitirucu.

15 To biro biitirāra, ameri mairique
mena díamacū ca niirijere tii nənəjeerā,
niipetirijeparena mani Wiogu Jesucristo cā ca
biirore biropu mani bii earucu.

16 To biro cā ca tiirije jəori, niipetiri upu ameri
mairique mena añuro bəcua nənəwa waa, upu macā
taberi añuro nii tuu doo ñee biicāri, tee ca niiro
cōrora tee ca tii niipe ca niirore biro ca tii niirije
ca niiro macā.

Jesucristore ca tao nənəjeerāre birora bii niiñā

17 To biri Wiogu wāme mena, o biro məjare yu
ñi: ɻumureco Pacu re ca majitirā, cāja majuro cāja
ca təgoeñarijerenā cāja ca tii nənəjeerore biro bii
niiticāñā.

18 Añuro maji ame wititi, cāja yeri menapu
tao jeeñorugati, cāja ca biirije pee cājare ca bii

[†] **4:11** Pecamaja yee mena: apostoles, profetas, evangelistas,
pastores y maestros.

ametuene nucārije jaori, cāja ca tagoeña niiri-jepare boe taati. Cāja, Umureco Pacu catirique cā ca tiicojorijere c̄hoti, biicāma.

19 To biro biicāri, ca bobo tagoeñarique manirā niiri, ñañarije tiirique peere tii nñunjee pacarā, ñañaro cāja ca tii nirijere tii tuati majuropeecāma.

20 Muja to biro tii niirique méére, Jesucristo yee quetire muja bue majio ecoupa,

21 yee mééra cā yee maquē díamacā ca niirije ca niirore birora wede, bue majio, tiiricarā muja ca nijata.

22 Juguero muja ca bii niirucurique peera to biro muja ca tii niirucurique ñañarije, añurore biro ca bii dito nirijere, “To cōrora tii yerijāaña,” īi bue majoricarā muja niiwu.

23 Muja ca tagoeña nirijere ca wajoa ecoricarā nii,

24 mujare ca jeeñoricu Umureco Pacu cā ca biirore biro díamacā ca niirije ca ñirore birora añurā nii, ca ñañarije manirā nii, wāma wāme niirique c̄tirique peere jee upa, bii bojoca c̄uti niiñā.‡

25 To biri to cōrora īi dito yerijāaña. Muja ca niiro cōrora muja p̄ato macārare díamacā ca niirore biro wedeya, niipetirāpura jīcā upa macārara mani nii.

26 Ajiarā cāa ñañarije tiieto.§ Jīcā r̄umāpua ajia naio waaticāña.

27 Satanás're bii bojaticāña.

28 Ca jee dutirucuricarā cāa, jee duti nemoeto. Jee dutitirāra añuro pade niiña, ca boo pacarāre muja ca tii nemopere muja ca c̄opere biro ñirā.

---

‡ **4:24** Ro 12.2; Col 3.10. § **4:26** Sal 4.4.

29 Ñañarije wedeticāña. Añurije, añuro mani ca nii mħa nucāro ca tiiriже, ca tħorā añuro cāja ca tħo yeri puna jāñaro ca tiiriже pee wadore wedeya.

30 Cā ca ametħeneri rħamha ca niiro cā yaarāre īa majirħugħu, cā ca tiicожoritħ Uムureco Pacħu yuу Añuri Yeri cā ca tħogħeñarique pairo tiiticāña.

31 Mħaja ca ajia jini tuurucurijere, ñañaro tiirħu aja nucū yujuriquere, ajiariquere, acaro buiri-quere, ñañaro īi tutiriquere, to biri niipetirije ñañarijere to cōrora yerijāña.

32 Mħaja ca niiro cōrora ca bojoca añurā, ca boo paca īarā, niiňa. Ñucā ñañaro mħaja ca tiirijere ameri wede quenoña, Uムureco Pacħu, Cristo jaori mħaja ca ñañarijere mħajre cā ca acobo bojaricarore birora.

5

Uムureco Pacħu punare birora bii niiňa

1 Mħaja, Uムureco Pacħu puna, cā ca mairāre birora cāre biro tii nħannejya.

2 Niipetirāre mairiquest mena tii niiňa. Jesucristo manire maigħu, mani yee jaori bii yai boja, waibħu cā dīi joe mħenericaro Uムureco Pacħu añuro ca jaħti aňu mħenerijere biro cā ca biiricarore birora.

3 Mħaja, Uムureco Pacħu yaarā ca niirā, tiirica wāme coro méepħu ñee epericarā cħuti yai waariquest unorena, jīcā wāme ñaħħarije unora, ñucā apeye cħocā pacarā pai jañuro boo nħanha waariquest unorena, wede duwi yujuticāña.

4 Ñucā ca tħorħugħaya manirijeh u no cāre, ca tħo ujea niiňa manirijerena, docuorijerena, īi bui wede peni duwi yuju, tiiticāña, atea añurije mée

nii. Teere ūtitirāra, Umureco Pacu peere baja peo nucā buoya.

⁵ Jicā uno peera nomiare ūee epe, ūañarije wadore tii, apeye cāocā pacagu bāaro jañuro boo nūnā waa ca biigu, tee unorena ca ūi nucā buogua Umureco Pacu, Cristo mena cā ca doti niiri tabepare ca waatipu cā ca niirijere ca majiparā muja nii.

⁶ Jicā uno peerena ūi dito ecoticāña. Ate jāorira doo, Umureco Pacu cāre ca ametuene nucārāre ūañaro cā ca tiipe.

⁷ To biri muja menapura cājare biro bii bui cātiticāña.

⁸ Muja, jāgueropare ūañarije wado tii niima ūirā, ca naitīlaropu niirāre biro muja bii niimiupa. Mecāra yua Wiogu yaarā niima ūirā, ca boero pee muja nii. Umureco Pacu punare birora bii niiña.

⁹ Ca boerije jāori ca biirijea, ca bojoca añurā niirique, añurije maquē tiirique, díamacā wado ūi niirique nii.

¹⁰ Umureco Pacu cā ca ūa biijejerije peere ūa bejeri tii niñña.

¹¹ Ca naitīlaropu niirāre biro ca niirā cāja ca tiirijere tiiticāña. To biro ūtitirāra, “Nañarije niiro bii, to biro tiirique” cājare ūi wede majioña.

¹² Yaioropu cāja ca tiirijere bau niropu wede batojata, ca boborije nii.

¹³ Niipetirijepare ca boerije to ca boe eyo peoticājata, bau niirije nii eacā,

¹⁴ ca boerijea, niipetirijere ca bauro tii. To birira o biro ūi:

“Mu, ca cānigure biro ca biigu wācāña. Ca bii yairicarā watoapu niigure biro ca niigu wāmu

nucā, bojoca catiya. To biro mā ca biiro, Cristo māre jā boerucumi,” ū.

15 To biri māja ca biirique cūti niirijere añuro tāgoeña majiri tii niiña. Ca tāgoeña majitirāre biro niitirāra, añuro ca tāgoeña majirāre biro pee niiña.

16 Umārecori ñāña jañu, to biri añuro mujare ca bii eari taberira māja ca tiipere tiicāña.

17 Ca tāgoeña bojoca catitirā niiticāña. “¿Dije pee to niiti, Umāreco Pacā cā ca boorije?” ū tāgoeña majiña petopura.

18 Cūmuticāña. Cūmériquea añuro mani ca niirijere ca ñañorije nii.* To biro biitirāra, Añuri Yeri cā ca boorore biro, cā ca dotirije peere tii nānūjee niiña.

19 Māja ca niiro cōrora, Umāreco Pacāre baja peo nucā bāorique mena, baja ujea niirique mena, añuro yeri tāgoeñarique cūti baja ujea niirique mena, ameri wede peni niiña. Māja ca yeri jāñarije nippetiro mena baja, ū nucā bāo, ū niiña mani Wiogure.

20 Nippetirijeparena mani Wiogā Jesucristo j̄uori, Umāreco Pacā, mani Pacāre, “Añu majuropeecā” cāre ū nucā bāocōa niiña.

Ca nāmoa cātirā cāja ca tii niipe

21 Māja ca niiro cōrora ameri tuo nānūjee niiña, Cristore ca nucā bāorā niiri.

22 Nomia, ca manā jāmāa cātirā, Wiogure māja ca tuo nānūjeerore birora māja manā jāmāare tuo nānūjeeya.

23 Ca nāmo cātigāa, cā nāmore ca j̄o niigā niimi, Cristo cāre ca tuo nānūjeerāre cā upāre biro ca

---

* **5:18** Col 3.17.

niirāre ca jho niigh cã ca niirore birora. Ñucã cãra niimi, cãjare ca amethenegh.

24 Cãre ca tuo nhnhjeerã Cristore cãja ca tuo nhnhjeerore biro, mhja cãja nhmoa cãa mhja manh jhmhare niipetirijephrena ca tuo nhnhjeeparã mhja nii.

25 Ca nhmoa cãtirã, mhja nhmoare maiñh, Cristo cã yaarãre maigu, ca ñañarije manirã cãja ca niiro tiirhgu,

26 cãjare cã ca bii yai bojaricarore birora. Cãra, oco, uphre ca coerore birora, cã yee wederique mena mani ca yeri thgoeñh wajoaro tiiupi,

27 cã yaarãre cã majuropeera añurã, ca ñañarije manirã, ñañarijere ca tiitirã, cãja ca niiro tiirhgu.

28 O biri whmera mhja, cãja manh jhmha, mhja uphre mhja ca mairore birora mhja nhmoare ca maiparã mhja nii. Cã nhmore ca maigu, cã uphrirena maigu tiimi.

29-30 Jhcã uno peera cã uphrena ña tutitimi. Tiitighura añuro baa, ña nhnhjee, tii niimi, Cristo cã yaarãre cã ca tiirore birora. Mania, cã uph mach taberi niirã mani bii.

31 To biri, hmh cã pachre, cã pacore witi weoru-cumi, cã nhmo mena niirhgu. Cãja pharhphra jhcã uphra nii earucuma.[†]

32 Atea ca majiñh manirije ca niimiriquera nii. Yhua, Cristo, cãre ca tuo nhnhjeerã menare ñigh yh ñi.

33 To biri mhja ca niiro cõrora, mhja uphre mhja ca mairore birora mhja nhmoare maiñh. Mhja, cãja nhmoa cãa, mhja manh jhmhare nhcã bhoya.

[†] **5:31** Gn 2.24.

6

Cāja pacua, cāja puna, cāja ca tii niipe

¹ M̄ja, cāja puna, Wioḡa cā ca īa biijejerore biro m̄ja pacuare tuo nān̄jeeya. Atea añurije nii.

² Um̄ureco Pacu cā ca dotirique ca nii juorije, “To biro biirucu,” cā ca īrique mena ca niirije ate nii: “M̄ pacuare, m̄ pacore, nucū buoya,

³ añuro m̄jare bii, ati yepapuare yoaro cati nii, m̄ja ca bii ujea nii niipere biro īirā,” īi.*

⁴ M̄ja, cāja pacua, m̄ja punare cāja ca ajiaro tiiticāña. To biro tiitirāra, Wioḡa cā ca boorore biro pee añuro cājare wede majio tii majoña.

Pade bojari maja, to biri cāja wiorā cāja ca tii niipe

⁵ M̄ja pade bojari maja, ati yepare m̄ja uparā ca niirā cāja ca īirore biro tiiya. Nucū buorique mena añuro yeri tagoeñari, Cristorena pade bojarāre biro, cājare pade bojaya.

⁶ Cāja mena añuro tuar̄garā, m̄ja uparā cāja ca īa cojoro wado añuro pade dito, tiiticāña. Cristorena pade bojari majare birora Um̄ureco Pacu cā ca boorore biro añuro yeri tagoeñarique mena padeya.

⁷ Bojocarena pade bojarāre biro méé, Wioḡurena pade bojarāre biro, añuro tiir̄garique mena padeya.

⁸ Mani ca niiro cōrora, pade coteri maju ca niiḡa, añuro ca niiḡa, “Añurije mani ca tiiricarore birora Wioḡa cā ca tiicojorijere mani ñeerucu,” ca īi majiparā mani nii.

---

* **6:3** Ex 20.12; Dt 5.16.

9 Muja, cāja uparā, mujare pade bojari majare ñi uwiotirāra, añuro mujare cāja ca pade nanujeerore birora añuro cūjare tiiya. Muja cāja uparā, muja cājare pade bojari maja cāa, umureco tutipu ca niigu Wiogu j*c*ürena ca pade nanujeerā muja ca niirijere majiña. Cāa bojocare ca ña dica woogu méé niimi.

Umureco Pacu yee bojoca tooye

10 Yu yaarā, mecura yua muja ca tugoeña tutuapere, Wiogu cā ca tutuarije do biro ca tiiya manirijepure amaña.

11 Umureco Pacu bojoca tooye catirique niipetirije cā ca tiicojorique mena, bojoca tooye cati niiña, ñañarije mani ca tiiro manire ca tiigu Satanás cā ca ñi ditorijerena jaa tii nanujeere ñirā.

12 Bojoca mena ameri quē niirā méé mani tii. Ñañarije wiorā mena, ca dotirā mena, ati umurecorire ñañarije tiicaro ca tii niirā mena, emuaropu macārā mani waparā ñañarije ca tiirā mena, ameri quē niirā mani tii.

13 To biri niipetirije bojoca tooye Umureco Pacu mujare cā ca tiicojoriquere jee upaya, ñañaro mujare ca bii eari ramure tugoeña bayi, bii ametua nacā, to birora muja ca tugoeña bayicōa niipere biro ñirā.

14 To biri to birora tugoeña tutuacōa niiña. Díamacā ca niirije mena wennarica daa caticāricarā nii, ca niirore biro tii niirique ca niiriro cōme jutiro jaña,

15 añurije queti añuro niicaro ca tiirijere wederā waarugarā añuro queno yuericarāpu niicaro ca tiirije dapo juti jañaricarāpu nii yue, biiya.

16 Añuro petira, díamacă măja ca tħo nucă buorijera, măja wapero to nijjato, Satanás măjare că ca īi cōa jāarije niipetirijere ca camotaapere biro īiro.

17 Umareco Pacu măjare că ca ametħeneriquere măja drepugare ca camotaari coro, come corore biro cħo, ūnucă Umareco Pacu wederiquera, Añuri Yeri măjare că ca tiicojori pīl niipīire biro cħo, tiiya.

18 Añuri Yeri că ca majorije mena to birora juu buecōa niiňa. To birora añuro tħegħejja bojoca catiri nii, ca ūnārije manirā Umareco Pacu yaarā niipetirāre Umareco Pacure juu bue boja, tiicōa niiňa.

19 Yħi cāare juu bue bojaya, yħi ca īipere Umareco Pacu yħre că majiojato īirā. Ūnucă uwiricaro maniro, Umareco Pacu yee ca majiňa manirije ca niirique añurije quetipħre ca niirijere, cūja ca majiro yħi ca tiipere biro īirā.

20 Umareco Pacura ate añurije quetire yħre wede yuju doti cojowi. Tee jaorira meċāra, come daari mena cūja ca jiaricu yħi nii. To biri Umareco Pacure yħre jāi juu bue bojaya, că yee quetire uwiricaro maniro yħi ca wedepere biro īirā.

Añu doti yapanorique

21 Tíquico mani yee wedegħu, yħi ca maigħu, añuro mani Wiogħi yeere yħre pade nemori majħu, yħi ca bii niirijere, yħi ca tii niirije niipetiro, măjare wederucumi.

22 To biri jāa ca bii niirijere măjare wede, măja pea teere tħo ujea nii, măja ca biipere biro īġu, măja pħotopu cāre yħi tiicojo.

23 Mani Pacʉ Ɂmʉreco Pacʉ, Wiogʉ Jesucristo, añuro niirique, ameri mairique, díamacʉ tʉo nucã buorique, mani yaarãre cãja tiicojajato.

24 Mani Wiogʉ Jesucristore ca mairã niipetirãre añuro cã ca tii bojarique, cã ca mairije ca peti nucãtirijere cã tiicojajato.

To biro to biijato.

Pablo

**Umareco pacʉ wederique
The New Testament in the Waimaha language of
Columbia
El Nuevo Testamento en el idioma Waimaha de
Colombia**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Waimaja (Waimaha)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Waimaha

Brazil

[baʊ]

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Waimaha

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

b27487a1-9972-5a73-bd06-ca59527b1979